

To: [5.1.2e] [5.1.2e @rivm.nl]; [5.1.2e] [5.1.2e @rivm.nl]
Cc: CoronaGedragsUnit [5.1.2e @rivm.nl]
From: [5.1.2e] (FdP-GUEST)
Sent: Sat 10/10/2020 8:57:46 PM
Subject: RE: Niet-medische mondneusmaskers in openbare ruimten
Received: Sat 10/10/2020 9:12:55 PM

Dag [5.1.2e]

Eigenlijk is dit geen goede manier van overleg, maar dat is nu eenmaal zo.

Vooraf; de collega's van de WAR, met uitzondering van [5.1.2e] voor zover ik kon zien, hebben een open brief in de NRC geplaatst waarin ze o.a. aangaven dat mondkapjes verplicht zouden moeten worden. Met als een van de argumenten dat er voor 1.5m afstand houden ook onvoldoende evidentie is. Dat geeft precies de kern van het probleem aan, nl. dat die twee gedragingen volstrekt verschillend zijn. Afstand houden kan meer of minder effect hebben, maar mondkapjesplicht kan mogelijk een negatief effect hebben. En dat maakt die beslissing volstrekt anders en hun standpunt heel dubieus.

Dan de evidentie. Ik zou eerlijk gezegd niet weten hoe je dit nu zou moeten onderzoeken. Elk onderzoek in NL heeft problemen m.b.t. de interpretatie. De observaties in Adam en Rdam betroffen plekken waar vooraf al vastgesteld was dat er te veel mensen zouden komen, wat mondkapjes verplicht maakte. Mensen die daarheen gaan weten dat vermoedelijk van tevoren. Geen idee wat het effect is. De bezoekers van de beurs die gevraagd werd een mondkapje te dragen, deden dat wellicht voor het eerst. Dan is het bewustmakingseffect een factor. Zoals bijna altijd met 'evidence for absence', is de eerste cruciale vraag: kon het effect eigenlijk wel optreden? En de volgende: kon het effect eigenlijk wel gemeten worden? En RCT's zijn natuurlijk niet te doen, in deze situatie; met veel te veel onzekere factoren. De gretigheid waarmee auteurs schrijven dat ze met hun onderzoek het definitieve antwoord hebben gegeven, is onthutsend.

De uitspraak: 'Conclusie: er is geen bewijs voor het optreden van schijnveiligheid dan wel een relevant positief signalerend effect van mondkapjes dragen in de publieke ruimte onder vrijwillige of verplichte condities' is letterlijk juist, maar je weet dat er meteen misbruik van gemaakt zal worden omdat mensen gaan zeggen dat het dan dus ook geen kwaad kan. Je moet goed getraind zijn om te snappen dat die uitspraak ook betekent dat een positief of negatief effect nog steeds mogelijk is. Wat ik binnen mijn organisatie steeds maar weer probeer te zeggen is dat de hoofdboodschap is: afstand houden, en dat de organisatie ervoor moet zorgen dat dit in de praktijk mogelijk is; de boodschap van het RIVM is heel duidelijk: bij 1.5m afstand zijn mondkapjes overbodig. En ook dan zie je voortdurend dat bestuurders knelpunten willen oplossen met mondkapjes i.p.v. de situatie aanpassen zodat afstand houden wel kan. Dus ik denk dat je heel duidelijk moet zeggen: we weten nog steeds niet zeker of het verplicht stellen van mondkapjes in alle situaties, er wel of niet toe leidt dat mensen minder afstand van elkaar houden.

Ik heb geen kritiek op jullie werk. Ik vind dat jullie heel goed werk doen en voortdurend gedwongen worden tot adviezen in onzekerheid. Maar ik vind het wel zorgelijk dat mijn collega's zo slordig omgaan met methodologische principes (een aantal van hen heeft dat ooit toch wel goed geleerd, dacht ik). Daar lijkt ook iets van zelfpresentatie in te zitten, van luister nu ook eens naar de psychologie. Dat is begrijpelijk, maar fout.

Ik draag graag bij wat ik kan bijdragen, dus blijf gerust vragen, maar ik heb geen enkele behoefte om nog weer met de collega's te vergaderen. En formeel wil ik geen deel meer uitmaken van de WAR, dan mogen ze wat mij betreft schrijven wat ze willen.

Groeten, [5.1.2e]

[5.1.2e] PhD
 [5.1.2e]
 Maastricht University
 [5.1.2e]
 6200 MD Maastricht, the Netherlands

5.1.2e

<http://www.interventionmapping.com>

From: 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>**Sent:** zaterdag 10 oktober 2020 19:41**To:** 5.1.2e (FdP-GUEST) <5.1.2e@maastrichtuniversity.nl>; 5.1.2e <5.1.2e@rivm.nl>**Cc:** CoronaGedragsUnit <5.1.2e@rivm.nl>**Subject:** RE: Niet-medische mondneusmaskers in openbare ruimten

Hallo 5.1.2e

Belangrijk dat WAR alleen benoemd wordt waar ingestemd idd. Deel 1- de literatuur review- hoort daar niet bij; en deel 2 waar het gaat over 'als het dan toch ingevoerd is, let dan hierop' wel. Ik denk dat dit explicieter in de introductie opgenomen had kunnen worden.

Wat betreft de literatuur (Die dus niet namens de war is): er zijn recent 2 studies gedaan in NL. Een met de camera's (interventie en controle sites, voor en na metingen voor beiden) en een met digitale afstand meters op een kunstbeurs. In beide gevallen min of meer perfect overlappende verdelingen, op de kunstbeurs neigt het naar kleine positieve associatie net als in de Duitse velsexperimenten. Ik heb de bijlagen van de onderzoeken toegevoegd aan het OMT document voor inspectie.

Er is geen tijd voor RCTs helaas. Ik heb de reserveringen die we eerder hebben besproken ook meegenomen in de tekst: wel vs niet verplichte condities. Beperkte hoeveelheid onderzoek. Plafond effect kan niet uitgesloten worden. Etc. (Dat heb ik trouwens nog verder uitgevraagd bij de statisticus van dat project en die zorg blijkt er toch niet te zijn).

De conclusie luidt volgens mij terecht 'Op basis van het beschikbare bewijs is er geen bewijs voor een beschermend effect en geen robuust bewijs voor risicomijding'. Die formulering is consistent met superiority testing.

Ik heb Amsterdam onderzoekers camera beelden gevraagd non-inferiority testing te doen, en ze gaven aan dat dit zinloze moeite was gezien de min of meer perfecte overlap in verdelingen experimenteel en controle. Ze hebben volgens mij ook Bayes analyses gebruikt bij de testen die op geen verschil wijzen. De gegevens van de kunstbeurs vertonen ook een bijna perfecte overlap, met een hint in de positieve richting qua afstand houden bij mondkapjes (net als in Duitse studies). Dus zeggen dat er geen effect lijkt te zijn en mogelijk een verwaarloosbaar klein positief effect, is dan conservatief?

Ik ben het trouwens erg met je eens dat de gepubliceerde werken in dit veld over het algemeen matig zijn. Er lijkt ook vaak sprake van subjectiviteit in de introductie en discussie. Daar is mi in de Amsterdamse onderzoeken geen sprake van.

Maar aandachtspunten voor ons dus:

1) nog beter specificeren wat wel en wat niet van de war komt (Mariken, kunnen we dat nog aan Aura laten weten of is het stuk al besproken? —> Nog even voor de volledigheid, literatuur review komt vd Unit omdat er geen tijd was dit langs de WAR te sturen. Deel 2 waarbij advies van de WAR staat is een samenvatting van hun advies na spoed bijeenkomst).

2) overal de formuleringen nogmaals dubbel checken of superiority vs non inferiority (ik zie nu in de resultaten sectie zinnen die af en toe als non inferiority testing gelezen kunnen worden terwijl superiority testing is gebruikt).

Zie ik nog iets over het hoofd?

Groet

5.1.2e

